

༄༅། །མཇུག། །
mandel

།ས་གཞི་སྟོས་ཀྱིས་བྱུགས་ཤིང་མི་ཏོག་བཀམ།
sashi pukyi jukshing metok tram,

།རི་རབ་གླིང་བཞི་ཉི་ལྷས་བརྒྱན་པ་འདི།
rirab lingshi nyinde gyenpa di,

།སངས་རྒྱས་ཞིང་དུ་དམིགས་ཏེ་དབུལ་བར་བགྱི།
sangye shingdu mikte ulwar gyi,

།འབྲོ་ཀུན་རྣམ་དག་ཞིང་ལ་སྟོད་པར་ཤོག །།
drokun namdak shingla chupar shok.

།ཨི་དྲི་གུ་རུ་རྩ་མཇུག་ལ་གི་ནི་རྩུ་ཏ་ཡ་མི། །
Idam guru ratna mandalakam niryatayami.

מינחת המנדלה ༄༅།

ארץ בשומה,
בפרחים עטויה,
עם הר אצילי,
יבשות לה ארבע,
בחמה ולבנה עדויה
ופנינים של כל חסד הם לה עטרה.

בליבי אערכנה, ולך אגישנה
כגן של עדנת הארה.
מי ייתן ובכך
לו תזכה כל ברייה
בעולם שכולו טוהרה.

Idam guru ratna mandalakam niryatayami

༄༅། །སྐབས་འགྲོ་སེམས་བསྐྱེད། །
kyabdro semkye

།སངས་རྒྱས་ཚེས་དང་ཚོགས་ཀྱི་མཚོག་ནམས་ལ།
sangye chudang tsokyi choknam la,

།བྱང་རྩལ་བར་དུ་བདག་ནི་སྐབས་སུ་མཚེས།
jangchub bardu dakni kyabsu chi,

།བདག་གིས་སྤྱིན་སོགས་བགྱིས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱིས།
dakki jinsok gyipay sunam kyi,

།འགྲོ་ལ་ཕན་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་འགྲུབ་པར་ཤོག །།
drola penchir sangye druppar shok.

מיקלל ותפילה

עד בוא הארתי
אשים מיבטחי
בבודהה, בדהרמה ובסנגהה.

תביאני זכותם
של טובי מעשי
לכליל הארה
למען כל הבריאה.

༄༅། །བསྐྱོབ། །
ngowa

།དག་བ་འདི་ཡིས་སྐྱེ་བོ་ཀུན།
gewa diyi kyetwo kun,

།བསོད་ནམས་ཡི་ཤེས་ཚོགས་ཚོགས་ཤིང་།
sunam yeshe tsok-dzok shing,

།བསོད་ནམས་ཡི་ཤེས་ལས་བྱུང་བའི།
sunam yeshe lejung way,

།དམ་པ་སྐྱེ་གཉིས་འཐོབ་པར་ཤོག །།
dampa kunyi topar shok.

הקדשה ༄༅།

בזכות עשייתִי זו הברוכה
ישלימו נא כל אחי לבריאה
מיכלולים של חסד וחכמה,

ובכך לו יזכו
בגופים נישגבים
אשר משני אלו
הם נובעים.

༄༅། །མཚོད་པ། །
chupa

།སྟོན་པ་སྣ་མེད་སངས་རྒྱལ་རིན་པོ་ཆེ།
tonpa lame sanggye rinpoche,

།སྐྱོབ་པ་སྣ་མེད་དམ་ཚཱ་རིན་པོ་ཆེ།
kyoppa lame damchu rinpoche,

།འབྲེན་པ་སྣ་མེད་དགེ་འདུན་རིན་པོ་ཆེ།
drenpa lame gendun rinpoche,

།སྐྱབས་གནས་དཀོན་མཚོག་གསུམ་ལ་མཚོད་པ་འབྲུལ།
kyabne konchok sumla chupa bul.

מנחה ༄༅།

לבודהה היקר, הנשגב במורים,
לדהרמה הקדושה, נשגבה במיקלטים,
לסגהה היקרה, נשגבים במדריכים,
לשלושת היהלומים, מקור מבטחי,
בלבי כאן אגיש מנחתי.

המכון ללימודי אסיה הקלאסיים קורס 5: כיצד עובדת קארמה

שיעור ראשון: מבוא לאבידהרמה

המבחר הראשון הוא מתוך *האסכולות הפילוסופיות* שנכתב ע"י צ'אנגקיה רולפה דורג'ה

(1717-1786) Changkya Rolpay Dorgje

להלן האסכולות הבודהיסטיות: אסכולת המפרטים, אסכולת הסוטרסטים, אסכולת הכל תודעה ואסכולת דרך האמצע. מספר האסכולות הוא ארבע בדיוק - לא יותר ולא פחות. הדבר הוכח באינספור ציטוטים הן מתוך הכתבים הגלויים והן מתוך הכתבים הסודיים. ובעיקר כדי להוכיח את מספרן, נציין ציטוט מתוך *הביאור של לב היהלום The Comentary by Diamond Heart*:

אלו שהבודהה לימד הן ארבע;
לרב הסגולות לא היתה כלל כוונה לציין חמש.

מאסטר ארידווה Aryadeva Master אמר אף הוא:

אלו שטוענים שהלימוד של הבודהה
מכיל ארבע אסכולות, רואים הדברים לאשורם.
לאילו שרוצים לתרגל, אלו הן בדיוק הדרכים
שהוסברו על ידי המפרטים והשאר.

בתשובה לשאלה על ההתפתחות של ארבע אסכולות אלו, ישנם הטוענים שאסכולת המפרטים ואסכולת הסוטרסטים החלו לאחר המפגש השלישי של המועצה לכינוס הכתבים. הם טוענים שאסכולת דרך האמצע החלה בימיו של מאסטר נאגרג'ונה Master Nagarjuna ואסכולת הכל תודעה החלה בתקופתו של אריה אסאנגה Arya Asanga. הם גם מאמינים שלפני תקופה זו לא היה עדיין הרעיון של ארבע אסכולות.

אלא שדיעה זו אינה נכונה, מאחר ואנו מוצאים את הרעיון של ארבע אסכולות בעבודות כגון *אוקינס של מלאכים, הלימוד הסודי של Hevajra (בישני חלקים)*, *הלימוד הסודי של גלגל הזמן (Kalachakra)*, *"הלימוד הסודי של Vajra Arali"*, וכן אצל אחרים.

הפסוקים הכלולים בביאור שלפנינו לקוחים מתוך *איצר החוכמה הגבוהה Treasure House of Knowledge* של מאסטר ואסובנדהו Master Vasubandhu (350 לספירה).

הביאור לטקסט והפסוקים הבאים לקוחים מתוך *הארת הדרך לחופש Illumination of the path for Freedom* של גיילוואה גנדון דרופ, Gyalwa Gendun Drup, הוד קדושתו הדלאי לאמה הראשון (1391-1474)

איצר החוכמה הגבוהה משתמש בשמונה פרקים כדרך לבטא את נושאיו, שהם מחמישה סוגים בסיסיים. להסבר שלנו לטקסט זה יש ארבעה חלקים: ההסבר לכותרת, קידת המתרגם, הסבר לגוף הטקסט, והסבר לסיכום. במסגרת ההסבר לכותרת, ראשית נתרגם אותה ולאחר מכן נביר את משמעותה.

אודות הכותרת

בסנסקריט: אבידהרמהקושה קריקה, Abhidharma Kosha Karika

בטיבטית: Chu Ngunpay Dzu Kyi Tsikleur Jepa

ཚེས་མངོན་པའི་མཛོད་ཀྱི་ཚིག་ལཱ་ལྷན་ཁུངས་ལ།

בעברית: השיר של אוצר החוכמה הגבוהה.

בסנסקריט - הכותרת של הטקסט היא **אבידהרמה קושה קריקה**. בטיבטית זה תורגם ל-צ'ו **נונפה דזו קי ציק לאור ג'ה פה**. או בעברית **השיר של אוצר החוכמה הגבוהה**. אבידהרמה פירושו "ידע", קושה פירושו בית אוצר, וקריקה פירושו "מוצג בחרוזים", או "שיר".

ולמה אנחנו טורחים להזכיר את הכותרת בסנסקריט לביאור זה של דברי הבודהה? אנחנו רוצים לציין שחבור זה הוא ממקור מכובד. הבודהות שבכל שלושת הזמנים, בין בעבר או בהווה או בעתיד, מגיעים להארה במושב היהלום שבהודו¹, לכן ציון השם ההודי מרמז על מקורו בערס הידע, הודו.

הביאור שווה לא יותר ולא פחות מערכו, אבל אם אנשים חושבים שהוא הגיע מהודו הם יטרחו ללמוד וללמד אותו, ולו רק בשל המקור המכובד. בדיוק כפי שנוהגים הסוחרים המקומיים - אם הם שומעים שהמקור של השעורה הוא מן השפלה, מייד הם רוצים לסחור בה, מאחר שמוצאה הוא טוב.

ביאור עשוי להיות שיהיה מצוין, אבל אם לא תכלול בו קצת סנסקריט איש לא ירצה לעבוד אתו. הם חושבים שזה רק טיבטית. כמו סוחרים מקומיים ששומעים שמקור השעורה מאיזו פינה שכוחה באיזור הררי ומסרבים לגעת בה, מבלי לבדוק אפילו אם היא טובה או רעה.

לציון השם בסנסקריט יש מטרה נוספת, והיא ליצור נטייה מנטלית לשפה מצויינת זו. כל הבודהות של כל שלושת הזמנים מלמדים את הדהרמה בסנסקריט לאחר שזכו להארה. הכרות, אפילו במידה קטנה, עם השפה, יוצרת זרעים מנטאליים אשר יבשילו באופן אוטומטי לידע שוטף. ולבסוף, הדבר מסייע לאדם להבין את ההבדל בסדר המילים בטיבטית לעומת הסנסקריט.

ולמה אנחנו מזכירים את הכותרת מייד בהתחלה? זה מסייע למצוא את הכרך הנכון ולהבין את נושאו במבט אחד. ולמה להעמיד את הסנסקריט לצד הטיבטית? כדי שנוכל לזכור את חסדם של המתרגמים האמנים, ונשאף להשיב את חובנו להם.

נסביר בהמשך את החשיבות של הכותרת; תחילה, קידת המתרגם.

ועכשיו נפנה אל החלק השני של הטיפול המפורט של נושא הטקסט: הסבר על התופעות הנגרמות. בהקשר זה נבחן את התוכן הממשי של הטקסט רק לאחר דיון במבנהו, שהוא בן שלושה חלקים: רשימה של שמונת הפרקים, תיאור הזיקה ביניהם, ותיאור של הנושאים שמוצגים בכל אחד מהשמונה.

מאסטר פורנהוורדהנה Master Purnavardhana מציג את שמונת הפרקים של **אוצר החוכמה הגבוהה** כדלקמן:

שמונת הפרקים נכתבו על מנת להבהיר בפירוט את אשר הובא רק בתמצית במילות הפתיחה של הטקסט:

"כל התופעות עם רבב וללא רבב" שני הפרקים הראשונים של הטקסט מוקדשים לדיון כללי בתופעות טהורות ובלתי טהורות.

הצגה מפורטת של תופעות בלתי טהורות תובא בשלושת הפרקים הבאים. הפרק השלישי, למשל, מתייחס (1) מי *הם* אלו אשר הם כל כך מיוסרים (2) *היכן* הם שוכנים ברוב יסוריהם (3) *למה* הם כל כך מתייסרים. הטקסט עושה זאת על ידי הצגת (1) חמשת סוגי האנשים בשלושת היקומים - עולם היצורים החיים; (2) העולם החיצוני -

¹ זהו כינוי לבודהגייה.

ה"כלי" שמכיל יצורים אלו, ו (3) ארבעת אופני הלידה ושתים עשרה החוליות של ההתהוות המותנית. הפרק הרביעי והחמישי מתארים מהו שגורם ליצורים להתייגר כל כך - מעשים לא טהורים ונגעים רוחניים.

שלושת הפרקים האחרונים נותנים פירוט מקיף לתופעות הטהורות. פרק שש מתייחס למיהו זה, איזה סוג אדם הוא מטהר; היכן נמצא המקום הזה שהוא טיהר, וכיצד, על ידי אילו שלבים של תובנה. פרק שבע מתייחס למהו הדבר אשר גורם לאדם להיטהר; כפי שנאמר בסוטר: "נגעים רוחניים הינם דבר שהחוכמה חייבת למגר". פרק שמונה מתייחס למדיטציה - זו אשר נותנת בסיס שעליו יכולה החוכמה לעמוד - כפי שהסוטר ממשיכה וקובעת "התודעה במדיטציה משקפת את המציאות הטהורה".

מאסטרים אחרים מן העבר תיארו את שמונת הפרקים כדלקמן:

העבודה מוצגת בשמונה פרקים כדי לבטא שלוש נקודות: אובייקטים, פעולה ותוצאה. באופן כללי, את כל האובייקטים ניתן לחלק לשני סוגים: המציאות הנראית לעין והמציאות בפועל. שני הפרקים הראשונים מוקדשים למציאות הנראית לעין; הפרק השלישי, הרביעי והחמישי דנים במציאות בפועל - ארבע האמיתות. הפרק השישי מסביר את הצורות השונות של תובנה, אשר תחום פעולתן הוא המציאות בפועל. התוצאה שמושגת, החוכמה, כמו גם סגולות אישיות אחרות שמתקשרות אליה, זוכות לטיפול בשני הפרקים האחרונים.

באשר לזיקה בין הפרקים הללו, הראשון מייצג את הנושא הכללי שאליו מתייחסים על החיבורים על החוכמה: תופעות טהורות ובלתי טהורות. הפרק הראשון מזכיר רק ברמז את הכוחות והאופן שבו מתרחשות תופעות נגרמות; על כן הפרק הבא, השני, מוקדש לדיון מפורט יותר של שני נושאים אלו. משום כך הנושא של שלושת העולמות, שזכה לאיזכור קל בלבד בפרקי הפתיחה הללו, נחקר לעומק בפרק השלישי. יש מי שמאמינים ששלושת העולמות שהוצגו שם הינם יציר כפיו של איזשהו אל, כגון זה שהם מכנים "רב עוצמה"; ולכן הפרק הבא, הרביעי, שולל רעיון זה ומראה שהמקור האמיתי הינו המעשים.

המסר של הפרק הבא, החמישי, הינו שהכח המניע מאחורי המעשים שנסקרו בקצרה בפרק ארבע, הוא שכחותם הרבה של הנגעים המנטאליים. הפרק השישי מוקדש להצגת דרך שבאמצעותה נוכל למגר נגעים אלו, ועל כן הגיוני שיבוא מייד לאחר הצגה זו. הפרק השביעי מספק פרטים נוספים על סוגי הידע שהוצגו בשישי; לבסוף, הפרק השמיני משלים את קשרי הגומלין שבין הפרקים תוך שהוא מרחיב על הסגולות שיש לבודהה במשותף עם ישויות מתקדמות בשלבים נמוכים יותר - סגולות אלו, וכן אלו שהן ייחודיות לבודהה, הוצגו לראשונה בפרק שבע.

הנקודה השלישית שהבטחנו בראשית דברינו, תיאור הנושאים המוצגים בכל אחד משמונת הפרקים, יובן מתוך דבריו של המאסטר בטקסט עצמו.

לאחר שכיסינו את ההתחייבות להשלים את הטקסט, ואת דברי ההלל המקדימים, נציג כעת את ההסבר לכותרת הטקסט עצמה, הנושא הראשון שנידון לאחר שהמחבר יצר לעצמו השראה לחיבור. המילה "ידע" תבואר תחילה, הן בפני עצמה, והן בעקיפין תוך התייחסות לדברים הנלווים לה. לאחר מכן נדון בביטוי "אוצר".

ידע והדברים שנלווים אליו

(I.5) ידע הינו חוכמה טהורה וכל הדברים שנלווים אליה

מאסטר ואסובנדהו הבטיח "לכתוב ביאור זה, 'אוצר החכמה הגבוהה', אבל למה התכוון ב"חכמה"? ישנם שני סוגי ידע; הראשון ניתן לתאר את באמצעות קביעה לוגית:

- הבה נקח את שלוש הדרכים הטהורות: זו של ראייה, זו של התרגול, וזו של לא עוד למידה.
- אלו מהוות ידע של ממש,
- מאחר שהן מהוות חוכמה טהורה ואת מה שנלווה אליה.

החלק השני של הידע, הדברים שנלווים אליו, יוצג בהמשך בשתי חלוקות של הדברים הממשיים שנלווים אל הידע, ושל הדברים הנלווים לידע שהם נומינליים בלבד. אל הדברים הממשיים שנלווים לידע נתייחס במונחים של הרמה שעליה הם מסתמכים, המשמעות של הסתמכות זו בהקשר הנוכחי, וחקירה בנושא מספר המצבורים של הידע, אם מביאים בחשבון את כל מה שמתלווה אליו.

על איזה רמה מסתמכות שלוש הדרכים שהזכרנו? דרך הראייה עשויה להסתמך על שש הרמות של ריכוז. זאת משום שהשלב הסופי של דרך ההכנה, שידוע כ"דבר הגבוה ביותר" הוא עצמו עשוי להסתמך על אחת משש הרמות הללו; ודרך הראייה נסמכת תמיד על אותה הרמה כמו זו של "הדבר הגבוה ביותר". כפי שנאמר בכתובים "אותה הרמה כמו הדבר הגבוה ביותר". הכתובים גם מאשרים את טענתנו שהשלב של ה"דבר הגבוה ביותר" יכול להסתמך על כל אחת משש הרמות:

מדיטיבית ומעבר ל"העדר פנאי"²,
רמת ריכוז יוצאת דופן.

לעומת זאת, השלב של "הדבר הגבוה ביותר" על דרך ההכנה אינו מסתמך על רמות מקדימות מלבד זו שהזכרנו. הרמה של מעבר ל"העדר פנאי" היא טהורה, בעוד שהרמות האחרות הן בלתי טהורות - הן רמות שבהן התובנות של המתרגל נובעות, פחות או יותר, אך ורק מהבחנות בין רמות של התנסות שהן מעודנות יותר או מעודנות פחות. כמו כן השלב של "הדבר הגבוה ביותר" על דרך ההכנה, לעולם לא יכול להסתמך על רמת עולם התשוקות, שכן זהו שלב של מדיטציה מבוקרת, ואין הדבר כך ברמה של עולם התשוקות.

כמו כן לא יוכל השלב של "הדבר הגבוה ביותר" להסתמך על אף אחד משלוש הרמות הראשונות של העולם של חסרי הצורה, שכן בשלבים אלו המודט לא יכול להתמקד על עולם התשוקות - דבר שהוא הכרחי בדרך הראייה. לבסוף, בלתי אפשרי הוא שהשלב של "הדבר הגבוה ביותר" יסתמך על הרמה של "פסגה" - הרביעית מבין הרמות של עולם חסרי הצורה - שכן ברמה זו יכולת ההבחנה של המודט אינה חדה דייה.

הדרך הטהורה של התרגול, כמו גם הדרך של "אין עוד למידה", יכולות שתיהן להסתמך על כל אחת מתשע הרמות הטהורות.

² המדובר ברמה המקדימה של הרמה הראשונה בעולם הצורה, הנקראת 'Mi chok me', שפירושו המילולי: "העדר פנאי", ושהיא הפלטפורמה שבה יש להמצא כדי לראות ריקות ישירות.

למילה "הסתמכות", שבדיון הקודם, אין המשמעות שאולי משערים, כמו שמוט של דגל נסמך על ידי איזה צינור בקרן גגות הבתים הטיבטים, אלא זה יותר במובן שהדרך, או התוכנה המנטאלית, מהווים למעשה את הרמה הספציפית שעליה הם מסתמכים.

כמה מצבורים יש לידע, אם כוללים גם את כל אלו שמתלווים אליו? ניתן לומר שלידע יש את כל חמשת המצבורים, היות שהוכמה שהיא טהורה באה יחד עם צורה בלתי מתקשרת שכלולה בריסון שהוא טהור. התחושות קיימות כמחשבה של עונג אם החוכמה מסתמכת על שתי הרמות הראשונות של ריכוז. אם היא נסמכת על השלישית, יש עונג מנטאלי. הסתמכות על רמות אחרות של תחושות ניטרליות מעידה על קיומה של תחושה ניטרלית. יכולת ההבחנה קיימת כבת לווייה למודעות של המחשבות, וכן המצבור של הגורמים האחרים - כגון תפקודים מנטאליים או גורמים אחרים שאינם קשורים לתודעה - זאת בנוסף למודעות.

יהיו כאלו שיאמרו שאין זה נכון לדבר על המודעות למחשבות של המודט כעל גורם מתלווה לחוכמה טהורה, מאחר שהתודעה עצמה צריכה להחשב כמשהו ראשוני יותר מהתפקודים המנטאליים. באופן כללי זה אמנם היחס ביניהם, אבל בהקשר של ניתוח אולטימטיבי של התופעות, יש להתייחס לחוכמה כמשהו יותר ראשוני. אילו היה ההקשר הנושא של אמונה, למשל, אזי היינו מתייחסים אל האמונה כאל משהו יותר מרכזי.

בהתייחס לעולם חסרי הצורה, לא ייתכן גורם מתלווה לידע שהוא בעל צורה, ולכן רק ארבעה מן המצבורים נוכחים כאן.

6

דברים נומינליים שנלווים לידע

אלו שמשמשים להשגתו, והבאורים (I.6)

יש מספר דברים נלווים לידע שהם אך ורק נומינליים. אלו כוללים ראשית את החוכמות של למידה, הרהור, ומדיטציה, שאותם מתרגלים על מנת "להשיג" את ידע הממשי. שנית ישנו הסך הכל של החוכמה שאיתה אדם נולד. ולבסוף ישנם הפירושים הקלאסיים שמשמשים בסוגי חוכמה אלו כנושא הדיון שלהם. אלו כוללים את "תרגול החוכמה" וספרים דומים.

הבה נשתמש בניסוח של טיעון לוגי:

הבה נתבונן בדברים הנלווים לידע שזה עתה הוזכרו.

ניתן לכנותם "ידע" משום ש

הם מהווים את האמצעים או הסיבות לכך שאדם יזכה בידע של ממש.

מהו למעשה התהליך של הסיבתיות במקרה דנן? חוכמה טהורה נובעת מתוך חוכמת המדיטציה, שנובעת מחוכמת הרהור, שנובעת מחוכמת הלמידה – וכול זה תלוי בחוכמה שאיתה האדם נולד.

בכנותו דברים אלו כ-"ידע" המחבר מכוון למטרה מאוד מסויימת: הוא מנסה לומר לנו שיש להסתמך עליהם כעל שיטות, או גורמים להשגת ידע אמיתי. למעשה הם לעולם לא יכולים להוות ידע, מאחר והם בלתי טהורים.

באיזו רמה ניתן למצוא כל אחד משלושת הדברים הנלווים שהוזכרו? החוכמה שאיתה אדם נולד קיימת בכל שלושת היקומים.

חוכמה שמקורה בלמידה ניתן למצוא בשני העולמות הנמוכים אך לעולם לא בעולם חסרי הצורה, מאחר שבעולם זה אין בנמצא שום צליל. חוכמה שמקורה בהרהור קיימת בעולם התשוקות אך לא בשני

העולמות הגבוהים יותר, מאחר ששם הפעולה של כיוונן המיננד לעבר אובייקט מביאה לריכוז חד נקודתי מייד בתחילתה. חוכמה מדיטיבית, לעומת זאת, מופיעה רק בעולמות גבוהים אלו ולעולם לא בעולם התשוקות, מאחר שאין ברמה זו מדיטציה מבוקרת.

הביאורים הקלאסיים, אם נתייחס אליהם כאל הצלילים של הדיבור, קיימים רק בעולם התשוקות ונעדרים משני העולמות הגבוהים יותר: כפי ש"אוצר החוכמה הגבוהה" עצמו מציין, "אלו שהם בעלי תבונה ויכולת אנליטית". אך אם מצד שני נתייחס לביאורים אלו כאל שמות גרידא, מילים, ואותיות, הרי שניתן יהיה לומר שהם קיימים בשני העולמות הנמוכים אך לא בעולם חסרי הצורה: שוב, "אוצר החוכמה הגבוהה" מציין, "כלולים בעולם שבו יש יצורים המפגינים תשוקות וצורות".

חוכמה מדיטיבית בעולם הצורות, במידה שיש לה את הצורה הבלתי מתקשרת של ריסון שנובע מריכוז, כוללת את כל חמשת המצבורים.

מאיפה באה המילה "ידע" (בסנסקריט: אבהידהרמה)? תופעה (דהרמה) היא זו אשר מחזיקה את טבעה. הידע מביא ל (אבהי), או מוביל אותך (אבהי) לנעלה שבכל התופעות הקיימות: נירוונה.

7

אודות הביטוי "אוצר"

**"אוצר של חוכמה" משום שכולם מוכלים בו;
בנקודותיהם, או משום שזהו ביתם. (I.7-8)**

מאסטר וסובנדהו אמר: אני אחבר את הביאור הזה, "אוצר החוכמה הגבוהה". אבל באיזה אופן זהו בית האוצר של חוכמה? כל הרעיונות הנחשבים ביותר של שבעת הספרים על החוכמה כלולים כאן מבחינת הרעיונות והנושא של הביאור של מאסטר וסובנדהו. למשל, הנדן שאליו אתה מכניס את החרב, נקרא "הנדן של החרב" והמקום שבו אתה מניח את נכסך מכונה "בית האוצר".

ניתן גם לומר ששבעת הספרים על חוכמה הם עצמם "בית אוצר" משום שהם הבית, או המקור של העבודה הנוכחית. הביטוי "נדן החרב", למשל, יכול גם להצביע על המקום שממנו החרב נשלפת.

בהמשך מגיעה המחשה לכך שהלימוד של החוכמה מקורו בדברו של המורה, (הבודהה) שקודמת לה הצהרה על מטרת החיבור.

8

המטרה וההוכחה

אין שום דרך להשקיט לחלוטין
את כל הנגעים הרוחניים,
מלבד על ידי חקירה אולטימטיבית
של כל הדברים הקיימים;
הנגעים הרוחניים הם שגורמים
לעולם להסחף, אנה ואנה.
על גבי האוקיינוס של החיים.
זהו על כן הדבר שלימד המורה³. (I.9-12)

המטרה למתן הסבר על הידע היא כדלקמן. ללא חוכמה שמנתחת את כל הדברים באופן אולטימטיבי, אין שום דרך להשקיט לחלוטין את כל הנגעים הרוחניים וכל מה שבא בעקבותם. ונגעים אלה הם

³ כאן "המורה" הוא כינוי לבודהה.

שגורמים לעולם להסחף אנה ואנה כאן באוקיינוס של החיים. לכן חיוני לשתול בתודעתם של התלמידים את החוכמה אשר מסוגלת לעשות חקירה אולטימטיבית זו של כל התופעות. זהו אם כן ההסבר.

יתרה מזאת, למאסטר יש סיבה טובה לכבד את ההצגה של הידע. ראשית הוא יודע כי היא נוטעת את החוכמה של החקירה האולטימטיבית בתודעתם של התלמידים. ושנית, היא נאמרה על ידי **המורה**.

ניתן להקשות: "מדוע אתה מציין שההצגה של הידע ניתנה על ידי המורה? האם אתה מנסה לומר ששבעת הספרים על הידע לא נכתבו על ידי משמידי האויב⁴? תשובתנו היא שאלו אמנם דבריו של המורה. אפילו משמידי האויב הגדולים לא היו מסוגלים לתת את ההסברים הראשוניים על טבען של התופעות הקיימות, ואז למיין אותן, אלמלי הסתמכו על הבודהה.

ראשית, הבודהה העביר לימוד מגוון, על פי מצב התודעה או השאלות של חסידיו. הרישומים הפזורים של שיעורים אלה נאספו מאוחר יותר על ידי קטיאיניפוטרָה הנכבד ואחרים, וקובצו לתוך עבודות כגון "תירגול החוכמה". דהרמְטְרָטה הנכבד, למשל, נטל קבוצה שלמה של סותרות בודדות, שניתנו במקומות ובזמנים שונים, בהתאם לצרכים של תלמידים שונים, ובהם ההוראה "אכן! כל הדברים שנגרמים חייבים להשתנות!" הוא אירגן לימודים שונים אלו למקבץ, אבל הם עדיין נשארים דבריו של המורה. כך לגבי שבעת הספרים.

את כל הנושא ניתן לסכם בטיעון לוגי מורחב:

החיבורים על החוכמה הם לא פחות מאשר דברי המורה עצמו,

משום שמשמידי האויב רק קיבצו אותם לאסופות, בהתאם לחלוקות השונות של הסותרות ושל הכתבים על המוסר שנמצאו בקאנון, וזאת מאחר שהם רק קבצים שלוקטו על ידי ארְיָה קְשיאָפָה.

כך נאמר.

הביטוי "כך נאמר" בא להראות שאסכולה פילוסופית אחרת מחזיקה בדעה אחרת. אלו שנקראים ה"סוֹטְרִיִּסְטִים" טוענים ש: האמונה שהסברים אלו מהווים את מלת המורה שייכת לאנשים מקבוצת "הידע" שבתוך אסכולת המפרטים. אנחנו, לעומת זאת, איננו מקבלים עקרון זה, משום שישנן קביעות רבות בכתבים אלו שהן מנוגדות להגיון. דוגמה אחת לכך היא הטענה שתופעות שלא נגרמו על ידי סיבות קיימות כישויות חומריות. יתירה מזאת, כולם יודעים שיש מחברים רבים שכתבו חיבורים על הידע. אלו הם חיבורים של משמידי האויב, שאינם אסופות של דברי הבודהה.

כמו כן הטקסט של ג'ינְפוֹטְרָה מסכם בחרוזים ומונה את שבעת הספרים על הידע כדלקמן:

קטיאיניפוטרָה כתב את "תירגול החוכמה",
"החיבור" היה של וואסומיטרָה,
"האוסף על המודעויות", של דוֹוֶרְמָה,
שריפוטרָה יצר את "מצבור התופעות",
ו"הערות על החוכמה" על ידי מודגליאיאנה.
מהקאושטילה חיבר את "סוגי היצורים",
ופורנה את ה"אנתולוגיה של קטגוריות".

מאסטר פורנוורדהנה Master Purnavardhana זוקף את "סוגי היצורים" לשריפוטרָה.

⁴ זהו כינוי לאראהטים, שנקראים כך משום שהשמידו את כל נגיעהם הרוחניים.

ניתן לשאול "מדוע האסכולה הזאת ידועה כ'סוטריסטים'?" אסכולה פילוסופית זו מאמינה בתקפות של הסוטר, אבל מתכחשת לתקפות של הבאורים הקלאסיים כגון **שבעת הספרים על החוכמה**. המפרטים משיבים בבקורת כדלקמן:

אם כך, מה לגבי הביטוי, "נזיר אשר התמחה בכל שלושת החלקים של כתבי הקודש", שמופיע בסוטר עצמה? איך תסביר את האיזכור של שלושה חלקים של כתבי הקודש? איננו רואים שום חלק על הידע מלבד עבודות אלו.

והסוטריסטים עונים:

אין זו כלל בעיה. עבודות אלו בתוך המדור של הסוטר שמוקדשות לתיאור של מה שהוא ממשי באופן אולטימטיבי ולהגדרת מאפיינים של תופעות, הן עצמן מהוות מדור נפרד על החוכמה.

כך הם אומרים.

וניתן להמשיך ולשאול, "מדוע נקראת האסכולה השנייה 'אסכולת המפרטים'?" ניתן לומר שהם מכונים "המפרטים" משום שהם הקדישו את לימודם אך ורק לפרשנות הקלאסית שידועה כ"הצגה המפורטת" או משום שהם מבינים את המשמעות של ההצגה. אסכולה זו ניתנה להמשיך ולחלק למספר קבוצות. אלו שחיים בקאשמיר ידועים כ"קאשמירים" בעוד שאלו שבחלקים המערביים של אותה ארץ ידועים כ"מערביים". המפרטים באיזורים אחרים מלבד קאשמיר, אלו שבמרכז הודו וכולי, מכונים יחדיו כאלו ש"מתחת לשמש"

השורות הפותחות ב- "**אין שום דרך להשקיט לחלוטין את כל הנגעים הרוחניים...**" מעידות גם שיש לביאורו של מאסטר וסובנדהו את ארבעת המאפיינים שאנו מצפים למצוא בחיבור ראוי לשמו. ושוב נשתמש במתכונת של טיעון לוגי:

הבה נקח את הפעולה של הצהרת המטרה והקשר של הטקסט לאותה מטרה, שמופיעה כאן בתחילת הביאור.

יש לכך מטרה בפני עצמה, משום

שזה מבהיר לתלמידים שהביאור אמנם מכיל את ארבעת המאפיינים של חיבור ראוי לשמו. ברגע שהם רואים שארבעה מאפיינים אלו נמצאים, התלמידים יהיו מונעים ללמוד את הטקסט.

והנה ארבעת המאפיינים:

(1) **נושא החיבור מתייחס לתופעות מהסוג הטהור והבלתי טהור. הוא מוצג בחרוזים במילים "כל הדברים הקיימים"**

(2) **המטרה היא להשתמש בנושא זה כדי לטעת בתודעתם של התלמידים את החוכמה שבוחנת את התופעות באופן אולטימטיבי. הדבר מודגש במילים "חקירה אולטימטיבית".**

(3) **המטרה האולטימטיבית היא שתלמידים אלו ישיגו נירוונה, עם או בלי שארית. זה נמסר בעקיפין על ידי כל המשפט שמתחיל ב"אין שום דרך להשקיט לחלוטין את כל הנגעים הרוחניים ... ועד למילים "של החיים"**

4) הקשר מתבטא בכך שהמטרה יכולה להיות מושגת באמצעות הנושא של העבודה, והמטרה האולטימטיבית מושגת באמצעות מטרה זו.

ניתן בהחלט לומר שהקשר הוא בין הנושא של העבודה (כלומר, כל הדברים הקיימים) והאמצעים שדרכם נושא זה בא לידי ביטוי (כלומר הבאור עצמו).

להוכחה שליצירה יש את ארבע האיכויות יש מטרה משל עצמה. מאסטר דהרמוטרה Master Dharmottara מסביר,

תפקידה להסיר כל ספק מלב התלמיד בקשר לנחיצות של הביאור הזה; ואם כך, האם יכול אדם אי פעם להשיג את המטרה שלשמה נכתב הביאור; ואם כך, האם מישוה בכלל ירצה בכך; ואם כך, האם קיים קשר כלשהו בין הטקסט לבין המימוש של מטרתו המוצהרת.

גם מאסטר ויניטדווה Master Vinitadeva מסכים:

ההצהרה על ארבע איכויות אלו משמשת לשכך כל חשד שעלול להיות למישהו שחיבור זה אולי חסר נושא של ממש, או שאין לו מטרה, או שהוא אינו מוביל למטרה סופית רצויה, או שאולי אין כל קשר בין שלושת הסעיפים הללו. ההצהרה אם כן משמשת לתת השראה לתלמידים ללמוד את הביאור.

ויכול פלוני להביע את ההתנגדות הבאה:

אם די בהצהרה פשוטה שהיצירה היא אכן בעלת ארבע האיכויות הנ"ל כדי להסיר כל ספק שאולי אינה מכילה אותם, הרי שגם די בהצהרה הפשוטה ש"הצליל הוא דבר משתנה" כדי להסיר כל תפיסה שגויה שהצליל הוא דבר בלתי משתנה. ואם כל זה נכון, הרי שמתן הסיבה והדוגמה התומכת שנהוג לתת בהוכחות הקלאסיות לשם הוכחת הארעיות של הצליל - אינם אלא תרגיל עקר.

ונוניח שההצהרה לגבי הצליל אינה מספיקה בפני עצמה למנוע את התפיסה השגויה. כיצד אם כן תוכל הטענה לגבי ארבע האיכויות להספיק להביא לקיצן את ספקות התלמיד? והרי שני המקרים זהים זה לזה.

החכמים עונים להתנגדות כגון זו באופן הבא:

די להגיד למישהו שהצליל הוא דבר משתנה כדי למנוע את אמונתו שהצליל הוא דבר בלתי משתנה. כאשר גם מספקים לו סיבה ודוגמה תומכת, הרי שזה משמש לשתול בתודעתו האמונה הפוכה והנכונה, אשר תסיר את האי וודאות ואת ההעדר של הבנה נכונה שעדיין נותרו בו לאחר שפסקה אמונתו המוטעית.

ניתן לשאול, האם יש אחת או יותר מארבע האיכויות הכוללת את רעותה. המטרה, המטרה האולטימטיבית, והקשר שבין התוכן לבין המטרה, כולם כאחד כלולים בנושא - מפני שנושא זה כולל כל תופעה קיימת. הן המטרה והן המטרה האולטימטיבית אינן כוללות זו את זו, מאחר והן סיבה ותוצאה.

ויש עוד שאלה שעשויה להתעורר:

אתה טוען שהתכלית האולטימטיבית של הידע היא להשיג את שני סוגי הנירוונה. האם תוכל לציין את הטבע הבסיסי של כל אחד מהם, וגם את המאפיינים הייחודיים לכל אחד מהם?"

בהתאם לשיטה של המאזינים, נירוונה עם שארית מתוארת הן כהשגה והן כמימוש של היפסקות שמקורה בחקירה מנטאלית, החיסול של התנאי האמיתי למקור הסבל, שכולל הן מעשים והן נגעים מנטאליים. בו בזמן, האדם משיג אך לא מממש היפסקות שבה הוא חיסל סבל. משהו "נשאר" בכל זאת בגלל שהאדם עדיין מתנסה באחד או יותר משלושת סוגי הסבל.

אנו פוגשים מקרים בסוטרה של אנשים שהגיעו לנירוונה כזו, ושחיו בגוף של עולם התשוקות, ועדיין נאלצו לחוות סבל רב. אריה גורצ'ונג Arya Gurchung, למשל, נאלץ לאכול מרק של מים ואפר, דבר שהרג אותו. ראשו של אריה אודאין Arya Udayin נערף בבית בושת. אנחנו שומעים על בודהה מכוח עצמו שמת מפצע שנגרם על ידי חץ מורעל. אפילו הבודהה עצמו נדקר על ידי קוץ מעץ האלגום⁵, סבל מכאבי גב, ודימם ממקום פציעתו משברי פגזים ששלח דוודטה Devadatta לעברו במקלעת.

משמידי האוייב שוכנים בכל שלושת היקומים; לאלו שהשיגו אחת משלוש הרמות הראשונות של הריכוז נותרו עוד רק שני הסוגים האחרונים של סבל: הסוג הראשון נעדר כאן לחלוטין. לאלו שהגיעו לרמה הרביעית של ריכוז ואילך נותר רק הסבל האחרון, הסבל החדור של המוות עצמו, שנותר על כנו.

לאור האמור לעיל, נוכל לומר שאדם משיג נירוונה ללא שארית כאשר הוא משיג בפועל היפסקות שבה פסק כל אחד מן המצבורים הבלתי טהורים. "האנתולוגיה של העצות" מאשרת:

**הגוף מתמוסס, התחושות סוף כל סוף נרגעות,
פוסקות ההבחנות, ומסתיימים גם שאר הגורמים,
המודעות נמוגה –
ככה חווה אדם את קיצו של הסבל.**

כדאי לציין שהגישה לעיל שייכת רק לאסכולה שלפנינו. על פי הדרך הגדולה, השיחרור שמושג על ידי המאזינים ועל ידי הבודהות מכוח עצמם איננו הסוג הגבוה ביותר של שחרור. יתירה מזאת, דקירת כף רגלו של הבודהה על ידי קוץ מצמח האלגום והאירועים הנוספים שהוזכרו לעיל היו רק הצגה שהוא שיחק למען חסידיו. למעשה הבודהה משולל כל יכולת לסבול, שכן הוא שיחרר את עצמו מכל צורה אפשרית של מכשול, החל מאלו שקשורים בחיי סבל רגילים וכלה באלו שקשורים בנירוונה נחותה. יחד עם זאת הסוטרה שידועה כ"פיתוח שלושת הגופים של הבודהה" מדברת על שני הסוגים של גוף הצורה של הבודהה כעל נירוונה עם שארית, ועל גוף החוכמה כעל נירוונה ללא שארית.

מאסטר ג'ינפוטרה Master Jinaputra מסכם זאת כך:

כל המטרה של ההסבר על חוכמה היא לגרום לאדם להיות מומחה בנושאים כגון המצבורים וכיוצא בזה. שני יתרונות נובעים ממומחיות שכזו. כשמדובר בו עצמו, זה יסייע לאדם לפתח שלוה מדיטיבית וכו'. ובשעת שיח וסיג עם אחרים, יחוש ביטחון מלא לדון בכל שאלה.

⁵ Sandalwood

המכון ללימודי אסיה הקלאסיים קורס 5: כיצד עובדת קארמה

שיעור שני: טבעה של קארמה ומה שהיא מייצרת; התפיסה של המפרטים לגבי
"צורה לא-מתקשרת"

אנו פונים עתה לביאור שלנו על ה"הצגה של המעשים" שמהווה את הפרק הרביעי של "אוצר החוכמה הגבוהה". ראשית נקשר את הפרק הנוכחי לזה שזה עתה סיימנו, ואז נמשיך בהצגה על המעשים עצמם.

1

מהו שמייצר עולמות

འཇམ་ལམ་འཇིག་རྟེན་སྣ་ཚོ་གསུམ་སྟེང་།

מגוון כל העולמות בא מן המעשים [IX.1]

(המשך יבוא)